

O OSPORAVANJU PREVOĐENJA KUR'ANA U *HIKMETOVOM* KRUGU ULEME

Ferid DAUTOVIĆ

Alagić se svojim radom na prevođenju Kur'ana našao u velikom grotlu najrazličitijih mišljenja. "Našao sam mnogog između ukočenih vjerskih prvaka, gdje kaže da je to bid'at (novotarija) i da tako nijedan od prvašnjih naučenjaka nije Kur'an tumačio. Meni je to izgledalo, kao da oni ovu vjeru drže robom koja pripada samo Raziju, Sujutiji i drugim komentarima iz prošlih vjekova, a da na nju nemaju pravo i drugi naučenjaci - mudžtehidi."¹

Pored stavova i mišljenja islamske uleme o neprevodivosti Kur'ana na druge jezike u Bosni se susrećemo s još nekim dodatnim razlozima. Muhammed Tufo² je bio protiv prevođenja Kur'ana općenito, iz čega se razumije da nije bio sklon ni prijevodima na bosanski, koji su se do tada pojavili. Ovu tezu potvrđuje sljedećim navodom u kom veli: "Prevođenje Kur'ana vodi do zlih posljedica, jer bi moglo doći jedno vrijeme kad bi se istiskao, zagubio i zaboravio, pa i zanemario pravi kur'anski tekst, a zadovoljilo bi se samo prijevodom."³, ali u istom članku kaže da bi takav prijevod "mnogo pomogao širenju islama među onim nemuslimanskim narodima koji arapski ne znaju".⁴ Razlog zašto muslimani nisu dugo pristupili prevođenju Kur'ana, Muhammed Hadžijahić vidi, osim u "nemogućnosti adekvatnog prevođenja Kur'ana na druge jezike"⁵ i u tome "da kur'anski tekst prijevodom gubi svoj

mistički značaj", te da su hodže "smatrale prevođenje i tumačenje Kur'ana skoro isključivo svojim monopolom".⁶

Od svih bosanskohercegovačkih časopisa muslimanske orijentacije, časopis *Hikmet* je, čini se, najrevnosnije pratio problematiku prevođenja Kur'ana. Taj tuzlanski "ultrakonzervativni"⁷ časopis imao je seriju oštrih članaka protiv prevođenja Kur'ana, bio on s originala ili nekog drugog prijevoda. Razlozi osporavanja prevođenja Kur'ana, prema *Hikmetu*, između ostalog su:

- nemogućnost adekvatnog prijevoda
"Slažu se svi kapaciteti u nemogućnosti pretakanja, prijenosa i prevođenja Kur'anikerima na drugi jezik onako stvarno kako je On objavljen od Velikog Allaha, dž.š., i kako je to originalno rašireno. Jer se doista arapski jezik odlikuje brojnim riječima i množinom medžaza i kinaja. Neki arapski koncepti imaju takova značenja, koja odaju kulminaciju savršenosti. Stoga je udružena i utisnuta u originalnoj objavi Kur'anikerima i svetost vjere i ovjekovječena blistajućim plaštom pa su postali kur'anski Božanski ajeti nepretočivi na drugi jezik."⁸;
- gubi se idžaz Kur'ana
"Može li biti i najbolji prevod mu'džiza = nedostiživ, - može li biti za jezikoslovca riznica

riječi i izraza, za pjesnike nedostiživ izvor sklada i harmonije, za pravnike i teologe more nauke i znanosti itd. itd. pred kojim bi i najveći jezikoslovci, spisatelji, pjesnici, pravnici, filozofi i drugi glavu pogeli? Zar da svi ovaki naši glavu pognu pred djelom - prevodom Ljubibratića, merhum Alagića ili kojeg drugog, koji kao i oni nije svjestan, a drži da će on donijeti bolji prevod od njihovih?"⁹ I u činjenici da se stalno pojavljuju novi prijevodi Kur'ana vide nemogućnost prijevoda i njegov idžaz. "Već i sama ta činjenica, što pored postojećih niču i novi prevodi Kur'ana, a.š., je dokaz da su prevodi manjkavi, da oni nijesu mu'džiza - da su oni dostiživi, a kao mu'džiza = nedostiživ ostaje samo original Kur'ana, a.š., i samo pred Njim kao takovim su glave pognute."¹⁰;

- prijevod nosi sa sobom krupne zablude i pogreške

"Nemoguće je prevesti Kur'ani-kerim na drugi jezik, a da se ne uvuku u njeg, tj. prevod, krupne zablude, nestvarnosti, posklizaji i pogreške. Stoga nas nikad skloniti neće ni hiljade lijepih primjera, a da ne vjerujemo u nemogućnost prevoda Kur'ani-kerima na način koji može umiriti našu savjest, pa da uzme taj prevod vjerodostojnim."¹¹

- ograničava misli i vodi u zabludu

"Ne mogu pojmiti doslovne prevode ni tefsiri-Kur'ana i taki rad neki pisaca zato što se time upućuje na ograničene misli. Taki se rad ne da i ne može ničim opravdati. Tefsirki prevod ima da sadrži puni duh Kelami-kadima... Stoga osuđujemo i prenos pojedinih ajeta, jer to umanjuje veliku kur'ansku moć i vodi u zablude, koje se ne smiju širiti."¹²

- ne djeluje na dušu čitaoca kao original;

"Prevodi Kur'ana zbog svoje mršavosti, manje ili više praznine i jednostranosti, ne djeluju na dušu čitaoca ni izdaleka kao original, koje uči vrlo često sa punim poštovanjem i onaj koji ga ne razumije."¹³;

- gubi se poštovanje (ta'zim) prema Kur'anu

"Čuruk prevodi nikada ne mogu ni izdaleka zagrijati ni oduševiti čitaoca, a kamoli u njemu i njegovoj duši pobuditi i do kulminacije uzdignuti poštovanje prema Kur'anu, kao što

to učini učenje asla (originala) Kur'ana, a.š. Ovo je poznato svakom od nas - kako običnom prostom čovjeku, tako i intelektualcu... Taj veliki nepatvoreni teazim prema Kur'anu, a.š., pri njegovu učenju, kakva nema pri čitanju prevoda - je veoma značajan i velika stvar, koja na se svraća naročitu pažnju velikih mislioca i potiče ih i sili, da Kur'anu, a.š., posvete naročitu pažnju i da se upute u njegovu suštinu. Ovo je opet po prevodima premršavo i veoma manjkavo."¹⁴

Svi oni koji žele i zagovaraju doslovan prijevod Kur'ana su, po njima, zlonamjerni, "imaju prema Kur'ani-kerimu zle namjere jer mu žele dati lažno značenje, koje će odvesti svijet od - Dini islama."¹⁵

Otuda, nerijetko i grozničavo, upiranje prsta na prevodenje Kur'ana, sa zahtjevom da se ono na svaki način sprečava.¹⁶ "Ljudi bi mogli početi tada napuštati original i služiti se i ravnati sa prevodom, koji je uglavnom mišljenje piščevo, a ne kur'ansko, kao Kelami Sveznajućeg. Posljedica bi toga bila da bi svijet mogao početi natezati to mišljenje prevodioca na svoje poglede, a ovakvog shvaćanja bio bi rezultat rasulo islamske nauke. Ono se mora sprečavati na svaki način."¹⁷

Isti autor upozorava da prevodilac mora upoznati muslimane "da se ne mogu i ne smiju držati tog njegovog prevoda i po njem se ravnati i uzimati ga mjesto originala ma u kojem pravcu, osim kao neko pomoćno sredstvo za pravilno shvaćanje i razumijevanje originala. Ovo zato što prevodi na drugim jezicima ne mogu poslužiti za traženje i ispitivanje stvarne kur'anske svrhe i cilja, tj. 'hidajeti ilahijje', pa u kom bilo pravcu, jer je taj 'hidajet' sadržan samo u originalnom kur'anskom tekstu."¹⁸

Pomoću prijevoda Kur'ana neprijatelji islama razorno djeluju na njegov svijet. "Vidimo već dugo vremena kako razorno djeluju islamski protivnici na islamski svijet i njegovu dušu sa svojim navodno lijepim prevodima Kur'ana, a.š. Svrha je tih islamskih neprijatelja da svojim prevodima Kur'ani-kerima, zadrže i spriječe ne samo islamski svijet već svijet uopće od stvarne koristi Kur'ana, a.š., i njegove kulture, misije i nauke."¹⁹

U zamjenu za prevodenje Kur'ana i njegovu razumijevanje, *Hikmet* insistira na učenju arapskog jezika,²⁰ jezika Kur'ana. "Ljudska je dužnost i naših svjetovnih intelektualaca - da upućuju naš

podmladak - o kom vode brigu, da ga stvarno i nemanjkavo odgoje - na učenje arapskog jezika sa ciljem da crpe sa izvora nauku Kur'anizaciju. ²¹ U tom smislu *Hikmet* upućuje kako postupiti s konvertitom u islam. Jedna od njihovih ideja jeste i ta da ga se upozori da prevod Kur'ana nije Kur'an, te da se s njim ne postiže pravi hidajet. "Istovremeno dužni smo mu narediti da naučava i poučava svoju djecu u arapskom jeziku, jer narodi koji uče i proučavaju Kur'an, a.š., na arapskom jeziku dolaze i doći mogu do istinskog hidajeta..."²², izjavljuju urednici ovog časopisa "čije se panislamističke ideje²³ jasno raspoznaju u svakom pasusu".²⁴ Takav panislamizam u svom grubom obliku posebno je istaknut i naglašen u ovoj tvrdnji *Hikmeta*: "Oni pako narodi koji se odriču originalnog Kur'ana i napuštaju jezik na kom je On objavljen, nesporno je da se odriču i odreći žele islama i islamskog napretka. Šta čeka ovakve narode, nije potrebno naročito isticati."²⁵ Zaposustavljanje i zanemarivanje arapskog - kur'anskog jezika, zarad prijevoda, znači ne samo slabljenje već i rušenje islama, udaljšavanje od stvarnog kur'anskog hidajeta i od islama. "Neki islamski narodi koji imaju u prevodu Kur'an i Hadis, ne vide više potrebe da uče i naučavaju arapski jezik. Stoga oni ne mogu ni da uvide od tog ni teških posljedica koje čekaju njihovo potomstvo, a te su ne samo slabljenje već i rušenje islama. Što god oni budu slabije poznavali kur'anski jezik, sve će se oni više odaljšivati od stvarnog kur'anskog hidajeta i od islama."²⁶

Hikmet, također, iznosi tvrdnju da je uvođenje prevoda Kur'ana, u svaki islamski narod "vrijeme 'fitneluka' = smutnji, spleta i lukavština", "skrajna i najviša želja svih kolonizatora", čiji je cilj "postepeno razvodnjavanje ahkami-islamije i iskrivljavanje islamskih propisa jer kolonizatorima smeta Kur'an, a.š., i muslimansko čvrsto držanje i stajanje uz Njegovu nauku i propise".²⁷ Prevoditi Kur'an, prema *Hikmetu*, znači razorno djelovati na islamski svijet i njegovu dušu - "Vidimo već dugo vremena kako razorno djeluju islamski protivnici na islamski svijet i njegovu dušu sa svojim navodno lijepim prevodima Kur'ana, a.š. Svrha je tih islamskih neprijatelja da svojim prevodima Kur'anikerima, zadrže i spriječe ne samo islamski svijet već svijet uopće od stvarne koristi Kur'ana, a.š., i njegove kulturne misije i nauke."²⁸ Tu potrebu prevođenja Kur'ana, a.š., među muslimanima,

ističu i podržavaju "svjetovnjaci nearapskih naroda", "laici nearapi", koji su "opasni" za zajednicu, jer žele "da se dograabe autoritativnog tumačenja islama i islamskih propisa" te da se također "na prečac upute u Kur'an, a.š., njegovu nauku i velike istine, i da onda snagom svoga kakotnjaka dokazuju kako poznaju islam sa njegova 'glavnog' izvora, a glavni je izvor samo original (asl) a ne prevod, jer je prevod stegnut na shvatanje prevodioca, pa i to ukoliko mu je jezik mogao u tome pomoći".²⁹ *Hikmet* se ibreti da takvih zagovornika prevođenja Kur'ana, ima i među Arapima "kako je to učinio nekakav marokanski 'vezir' frankofil koji je to izbacio kao 'dužnost' - 'teblig' (objave, dostave), i to 'fard ale-l-kifaje' (dužnost koju kada neko od muslimana izvrši, onda otpada sa drugih) i time uzbunio duhove među muslimanima Arapima, koji u tom njegovom gestu gledaju prste i nagovor kolonizatorske vlasti".³⁰ U istom duhu je i tvrdnja da turski prevod Kur'ana, "današnje turske vlade ide očito i namjerno za otuđivanjem i izvođenjem muslimana iz islama".³¹ Za prijevod Kur'ana Miće Ljubibratića, krajnje bizarno tvrdi da je to "čorbine čorbe čorba". "Kad tako mogu biti mršavi, pa i skroz sakati i krivi direktni prevodi sa arapskog jezika, onda šta da reknemo za Ljubibratićev na našem jeziku, koji je kako no naš narod kaže: 'čorbine čorbe čorba', jer je preveden sa ruskog, a na ruski sa francuskog jezika, i na koji se često opiru i pozivaju naši tzv. naprednjaci..."³² Urednici *Hikmeta*, ipak nisu svoja ultrakonzervativna mišljenja nametnuli sarajevskom ulemanskom krugu i vrlo su malo utjecali na njihove stavove o prevođenju Kur'ana na naš jezik.³³

BILJEŠKE

¹ Lion Rouche, "Trideset godina u islamu", *Novi Behar*, 1927., br. 6, str. 82. Alagić je tekst preuzeo i preveo iz *El-Menara*, VII/1322/1904., br. 13. H.

² Muhamed-ef. Tufo je rođen u Sarajevu 1885. god. U svom rodnom gradu pohadao je mekteb, ruždiju i Merhemića medresu. Godine 1908. završio je Šerijatsku sudačku školu, a potom nastavlja školovanje u Istanbulu. Po povratku u domovinu bio je dvije godine muderris medrese u Konjicu. Od 1916. do 1920. god. je muderris i upravitelj Daru-l-muallimina. Od 1928. god. profesor je na Šerijatskoj sudačkoj školi, gdje ostaje do 1937. god., kada škola prestaje raditi.

- Osnivanjem Više islamske šerijatske škole, imenovan je prvim docentom, a iza toga i vanrednim profesorom, gdje ga je zatekla i smrt 17. maja 1939. god. Dva najvrednija i najbolja rada Muhammed-ef. je objavio u Glasniku IVZ-e: "Temelji tefsirske nauke" i "Temelji hadiske nauke" Vidi više: hfz. Mahmud Traljić, *Istaknuti Bošnjaci*, isto, str. 334-338.
- ³ Muhammed Tufo, "Može li se Kur'an, a.š., prevoditi?", *Glasnik VIS-a*, 1937., str. 75.
- ⁴ "Ovakve romantičarske ideje nisu rijetke u Bosni XX vijeka i odjek su apriorističkih ideja i učenja iz islamskog svijeta." Enes Karić, *Hermeneutika Kur'ana*, Zagreb, 1990., str. 78.
- ⁵ U Bosni se smatralo nedopuštenim zamjena arebice latiničkim ili ćirilničkim pismom u tekstovima i knjigama sakralnog sadržaja. Također i prevodenje hutbe dugo je bilo predmet rasprave. Reisu-l-ulema Džemaludin Čaušević imao je dosta poteškoća uvodeći obavezu da se hutba drži na maternjem jeziku. Vidi više: Enes Karić, isto, str. 57-58. ili "Latinica kao duhovni produkt 'Zapada' teško je prodirala među Muslimane." Ibrahim Kemura, isto, str. 14.
- ⁶ Muhamed Hadžijahić, "Bibliografske bilješke o prijevodima Kur'ana kod nas", *Bibliotekarstvo*, XII/3, Sarajevo, 1967., str. 39.
- ⁷ Isto, str. 36.
- ⁸ Mustafa Errufai Ellibnani, "O prevodu Kur-ani kjerima", *Hikjmet*, III/1931., br. 36. str. 371., preveo Avni. Preuzeto iz "Elfeth", 17. Zulkide 1350., br. 290.
- ⁹ Chameran, "O Kur-anu azš.", *Hikjmet*, VII/1936., br. 11, str. 326.
- ¹⁰ Isto, str. 326.
- ¹¹ Mustafa Errufai Ellibnani, "O prevodu Kur-ani kjerima", *Hikjmet*, isto., str. 373.
- ¹² Isto, str. 375.
- ¹³ I. Hakki, "Iman" (Nešto o 16 prvih ajeta Suretu-l-Bekare), *Hikjmet*, Tuzla, II/1930., br. 23-24, str. 323.
- ¹⁴ Chameran, "O Kur-anu azš.", isto, str. 323.
- ¹⁵ Mustafa Errufai Ellibnani, isto, str. 376.
- ¹⁶ "Zanimljiv je detalj da se 1900. godine, u agitaciji protiv Džabićeva pokreta operiralo i parolom kako je Džabićeva deputacija otišla u Budimpeštu da ishodi odobrenje da se Kur'an prevede na naš jezik. S tom parolom je navodno, nastupao kadija u Jajcu - vladin pristaša - uspijevajući da privoli jedan broj potpisnika koji su se izjasnili protiv te deputacije. Kadija je pitao potpisnike "jesmo li mi protivni tome, da se Koran prevede na kaurski jezik, a kad smo, naravno, odgovorili da se mi tome najodlučnije protivimo, onda nas je pozvao da se na to i potpišemo; ali mi se potpisasmo na nešto - treće". Upor. Proganjanje islamskog naroda u Herceg-Bosni, Novi Sad, 1900., str. 70-71. Dr. Muhamed Hadžijahić, isto, str. 41.
- ¹⁷ A. L. Čokić, "O prevodu i tumačenju Kur-ana azimušana po gosp. Šukriji Alagiću", *Hikjmet*, III/1931, br. 34, str. 298.
- ¹⁸ Ahmed Lutfi-ef. Čokić, "O prevodu Kur-ani azš.", *Hikjmet*, 1935., br. 2, str. 41.
- ¹⁹ Isto, str. 41.
- ²⁰ Džemaludin Čaušević je bio urednik lista *Tarik*, (1. juna 1908. - 1910.) koji je štampan na arebici. Ovaj list, kao i *Muallim*, insistiraju na narodnom jeziku a arapskom pismu - arebici. "Jezik nastave, kako naglašava pisac, mora biti narodni, jer je to već praksa u svim drugim islamskim zemljama, ali za pismo je malo teže naći pravo rješenje, iako se autor zalaže za arapsko pismo najviše zbog toga 'što bi mogao biti jedan vidljiv zajednički znak muslimana', pa sugerira mearifskoj upravi da o tome vodi računa." Dr. Muhamed Huković, *Alhamijado književnost i njeni stvaraoaci*, Biblioteka Kulturno nasljeđe BiH, "Svjetlost", Sarajevo, 1986., str. 241.
- ²¹ Chameran, "O Kur-anu azš", isto, str. 324.
- ²² Ahmed Lutfi-ef. Čokić, isto, str. 41.
- ²³ "Poznati komentator Kur'ana, Sirijac Muhammed Rešid Rida (učenic Muhammeda Abduhua, jednog od ideologa islamskog modernizma i panislamizma) najoštrije se suprotstavljao prevodenju Kur'ana in stricto sensu. Djelovanje ovog Sirijca posebno se osjeća na planu borbe protiv mladoturske revolucije, odnosno njenog nacionalizma. Budući da se *Hikjmet* oslanjao na panislamističke ideje Rešida Ridaa (na kog se, kao što ćemo dalje vidjeti, pozivaju i Mehmed Handžić, Ahmed Burek, i drugi iz ulemanskog kruga vezanog za časopis *El-Hidaje*, ali čiji se panislamizam ne vidi tako eksplicitno kao u slučaju tuzlanskog časopisa i koji dopuštaju prevodenje Kur'ana na materinji jezik) u potpunosti je moguće objasniti zašto se njegovi urednici ne bave teorijskim problemom prevodenja Kur'ana. Rešid Rida se nije bavio in lingua sensu problemom prevodenja Kur'ana, već se zalagao za apsurdnu ideju da je arapski jezik svih muslimana, a ne samo lingua sacra u islamu." Enes Karić, *Hermeneutika Kur'ana*, isto, str. 62.
- ²⁴ Enes Karić, *Hermeneutika Kur'ana*, isto, str. 44.
- ²⁵ Ahmed Lutfi-ef. Čokić, isto, str. 44.
- ²⁶ Isto, str. 43.
- ²⁷ Chameran, "Ko potiče pitanje prevoda Kur-ana azš.?", *Hikjmet*, 1936., god. VI, br. 9, str. 269.
- ²⁸ Ahmed Lutfi-ef. Čokić, isto, str. 41.
- ²⁹ Chameran, isto, str. 268.
- ³⁰ Isto, str. 268.
- ³¹ Ahmed Lutfi-ef. Čokić, isto, str. 44.
- ³² I. Hakki, isto, II/1931., br. 23-24. str. 323.
- ³³ Vidi više: Enes Karić, *Hermeneutika Kur'ana*, isto, str. 63.

Summary

**ON TRANSLATING OF THE QUR'AN:
The viewpoints of some Islamic
scholars**

Ferid Dautović

The dilemmas on the translations of the Qur'an appear even in the first centuries of Islam, since the Qur'an was revealed "in clear Arabic language". However, Islamic scholars, aware that the distinctive style of the Qur'an cannot be preserved in the translation, permitted the translation. However, they emphasized that even Muhammed a.s. allowed to have Torah read to him in Arabic and that he himself wrote to the rulers inviting them to Islam.

Their main argument was an eminent Messenger's *ashab*, Salman of Persia, who translated surah *Al-Fatihah* into Persian. Abu Hanifa even allowed for the *salaat* to be performed by using the translation of the surah. His disciples accepted this under condition that a man cannot learn it in Arabic.

The prominent *mufassir* Zamahseri, also allowed the translation of the Qur'an, since all revelations came in different languages. This made the translation of the Qur'an into different languages legitimate as well. However, this underwent a slight modification being that the role of translation is now transferred from God to a man and is thus entrusted to him.

The *ulama* of Bosnia and Herzegovina had different opinions on the matter. The traditional *ulama* were among those who opposed translating. They were represented by the Čokići, through their ultra-conservative magazine *Hikmet*. They insisted on learning the Arabic language. Their viewpoints are supported by a number of reasons. Here are only some of them: impossible to have the proper translation, *ejaz* of the Qur'an is lost, the translation does not have the same impact on the reader's soul as the original etc. However, regardless of these viewpoints and opinions, more traditional *ulama*, Šukrija Alagić, offers a translation of the Qur'an with the commentary *Al-Manar*, which nourished contemporary Islamic thought and fought against Muslims' languor. Pandža-Čaušević and Karabeg, who also did their own translations as well as many others, who also did not have any dilemmas, followed Šukrija Alagić.

موجز

**ترجمة القرآن الكريم
آراء لبعض علماء المسلمين**

فريد داوتوفيتش

لقد ظهرت الشكوك حول ترجمة القرآن الكريم إلى لغات غير عربية في القرون الأولى للإسلام، وذلك لكونه أنزل بلسان عربي مبين. ولكن علماء المسلمين، رغم إدراكهم بأن ترجمة القرآن الكريم لا يمكن أن تحافظ على الأسلوب القرآني، كانوا قد سمحوا بترجمة القرآن، مستشهدين بأن رسول الله صلى الله عليه وسلم سمح بأن تقرأ عليه التوراة باللغة العربية، وبأنه أرسل الرسائل إلى الملوك يدعوهم إلى الإسلام. وكان دليلهم على ذلك أيضا أن الصحابي الجليل سلمان الفارسي ترجم سورة الفاتحة إلى اللغة الفارسية، بينما ذهب الإمام أبو حنيفة إلى أبعد من ذلك حيث أجاز أداء الصلاة بتلاوة ترجمة القرآن، وقد قبل تلامذته ذلك بشرط أن المرء قد تعذر عليه أن يتعلم القرآن باللغة العربية.

ويجيز المفسر الشهير الزمخشري ترجمة القرآن الكريم، لأن الرسائل أنزلت بلغات مختلفة، مما يبرر ترجمة القرآن الكريم إلى لغات أخرى، وهنا يتحول دور الترجمة من الله سبحانه وتعالى إلى الإنسان ليصبح مسؤولا عنها.

في أوساطنا البوسنية وجدت حول هذا الموضوع آراء متباينة بين علماء المسلمين. فالعلماء التقليديون المحافظون كانوا يعارضون ترجمة القرآن الكريم، ومنهم «تسوكيتشي» الذين كانوا ينشرون مواقفهم في مجلة «حكيمات» المحافظة جدا، حيث كانوا يشددون على ضرورة تعلم اللغة العربية، وكانت هناك أسباب كثيرة أدت إلى اتخاذ هذا الموقف عند تلك الفئة من العلماء، ومن تلك الأسباب: استحالة الترجمة المناسبة، ضياع التعبير القرآني، عدم تأثير القرآن على قلب من يتلوه مترجما بالقياس إلى تلاوته باللغة العربية، وغيرها من الأسباب. لكن، ورغم هذا الموقف والآراء للعلماء التقليديين، قام «شكريا الأغييتش» بترجمة القرآن الكريم مع تفسير المنار، الذي أثمر فكرا إسلاميا معاصرا وكافح ضد الركود عند المسلمين. وتبعه في الترجمة كل من «بانجا و تشاوشيفيتش و قره بك» وغيرهم كثير من الذين لم يكن عندهم شك في الحاجة للترجمة وجوازها.

m